

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

6 décembre 2010

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire
en ce qui concerne l'instauration
d'une réglementation uniforme
relative à l'audition de mineurs**

(déposée par
Mmes Sabien Lahaye-Battheu
et Carina Van Cauter
et M. Patrick Dewael)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

6 december 2010

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
wat het invoeren
van een eenvormige regeling inzake
het horen van minderjarigen betreft**

(ingediend door
de dames Sabien Lahaye-Battheu
en Carina Van Cauter
en de heer Patrick Dewael)

RÉSUMÉ

À l'heure actuelle, il n'existe pas de réglementation cohérente en ce qui concerne le droit pour les mineurs d'être entendus.

Les auteurs proposent un règlement uniforme, quel que soit le tribunal concerné.

SAMENVATTING

Momenteel bestaat er geen coherente regeling voor het hoorrecht van minderjarigen.

De indieners stellen een eenvormige regeling voor ongeacht de betrokken rechtbank.

N-VA : Nieuw-Vlaamse Alliantie PS : Parti Socialiste MR : Mouvement Réformateur CD&V : Christen-Democratisch en Vlaams sp.a : socialistische partij anders Ecolo-Groen! : Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales — Groen Open Vld : Open Vlaamse liberalen en democraten VB : Vlaams Belang cdH : centre démocrate Humaniste LDD : Lijst Dedecker PP : Parti Populaire	
<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i> DOC 53 0000/000: Document parlementaire de la 53ème législature, suivi du n° de base et du n° consécutif QRVA: Questions et Réponses écrites CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte) CRABV: Compte Rendu Analytique (couverture bleue) CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon) PLEN: Séance plénière COM: Réunion de commission MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i> DOC 53 0000/000: Parlementair document van de 53e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft) CRABV: Beknopt Verslag (blauwe kaft) CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft) PLEN: Plenum COM: Commissievergadering MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)
<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i> Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail: publications@laChambre.be	<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i> Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail: publicaties@deKamer.be

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Pour l'heure, il n'existe pas de réglementation cohérente en ce qui concerne le droit pour les mineurs d'être entendus. La pratique diffère parfois d'un juge à l'autre et les réglementations divergent en fonction du tribunal compétent. La présente proposition s'inscrit dans le prolongement d'une proposition de loi déposée sous la législature précédente¹. Elle vise à instaurer une réglementation uniforme pour l'audition des mineurs, une réglementation qui devra être appliquée quel que soit le tribunal concerné.

Il est nécessaire que des mineurs soient entendus par le juge dans certaines procédures de droit familial et autres — les procédures qui les concernent. Lorsque cette audition a lieu dans l'environnement somme toute intimidant d'une salle d'audience, elle peut avoir un effet extrêmement stressant, voire traumatisant sur ces enfants. En vertu de la réglementation actuelle, l'entretien doit se dérouler en un lieu que le juge considère comme approprié; donc, pourquoi pas dans un local spécialement aménagé à cet effet, où les enfants se sentent à l'aise et où l'audience se tient en chambre du conseil.

Pour que le droit d'être entendu soit mis en œuvre de manière efficace, il faut que les juges reçoivent une formation spécifique visant à les sensibiliser à l'univers des enfants entendus. Le contenu de cette formation doit être déterminé par l'Institut de formation judiciaire.

La pratique montre que certains magistrats préfèrent entendre les mineurs personnellement, alors que d'autres laissent ce soin à des spécialistes en la matière². Il n'est pas recommandé de laisser tout un chacun poser des questions aux enfants qui sont entendus. Il devrait y avoir des exigences minimales en termes de formation suivie (par exemple, un assistant social détenteur d'un diplôme pédagogique, etc.), de manière à ce que l'on sache que "l'interrogateur" est à même de faire face à des mineurs.

Pour assurer une protection juridique optimale du mineur, ce dernier peut toujours être assisté par un avocat.

¹ Doc. parl. Chambre 2008-09, n° 1603/001.

² Amendement n° 14 du gouvernement au projet de loi modifiant diverses dispositions relatives au droit des mineurs d'être entendus par le juge du 19 décembre 2003, DOC 51 0634/004.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Op dit ogenblik bestaat er geen coherente regeling van het hoorrecht voor minderjarigen. De praktijken verschillen soms van rechter tot rechter en er zijn uiteenlopende regelingen naargelang de bevoegde rechtbank. Dit voorstel is een verder evolutie van een wetsvoorstel ingediend in de vorige zittingsperiode¹. Het strekt ertoe een eenvormige regeling voor het horen van minderjarigen in te stellen; een regeling die moet toegepast worden ongeacht welke rechtbank betrokken is.

In sommige familierechtelijke en andere procedures — namelijk deze die hen aanbelangen — is het nodig dat minderjarigen gehoord worden door de rechter. Als dat in de toch wel intimiderende omgeving van een rechtszaal gebeurt, kan dat een uitermate stresserend en zelfs traumatiserend effect hebben op deze kinderen. Het onderhoud dient in de huidige regeling te gebeuren op een plaats die de rechter geschikt acht, dus waarom niet in een speciaal daartoe uitgeruste kamer waar kinderen zich op hun gemak voelen en waar de zitting gehouden wordt in raadkamer.

Om het hoorrecht op een doeltreffende manier te verwezenlijken, dienen rechters een specifieke opleiding te krijgen die hen voeling geeft met de leefwereld van de gehoorde kinderen. Deze opleiding moet uitgewerkt worden door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding.

Uit de praktijk blijkt dat sommige magistraten er de voorkeur aan geven de minderjarigen persoonlijk te horen, terwijl anderen dat overlaten aan specialisten ter zake². Het is niet aangewezen om zomaar iedereen vragen te laten stellen aan kinderen. Er zou een minimumvereiste moeten zijn inzake de opleiding die gevolgd is (bijvoorbeeld sociaal assistent, in het bezit zijn van een pedagogisch diploma, ...), zodat men weet dat de "ondervrager" geschikt is om met minderjarigen om te gaan.

Voor een optimale rechtsbescherming van de minderjarige, kan hij steeds worden bijgestaan door een advocaat.

¹ Parl. St. Kamer 2008-09, nr. 1603/001.

² Amendement nr. 14 van de Regering bij het wetsontwerp tot wijziging van verschillende bepalingen over het recht van minderjarigen om door de rechter te worden gehoord van 19 december 2003, DOC 51 0634/004.

L'entretien est consigné dans un procès-verbal. En prévoyant la signature du procès-verbal par l'avocat du mineur, la proposition de loi offre la possibilité de mieux contrôler le contenu de cet acte, ce qui s'avérera certainement utile dans les cas où le mineur entendu est encore très jeune. Par ailleurs, la signature d'un mineur n'a en réalité aucune valeur juridique. Le fait d'inviter l'avocat à signer également permet de remédier à ce problème.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Cet article modifie les dispositions relatives à l'audition des mineurs en général.

Art. 3

Il s'agit d'une adaptation d'ordre technique.

Art. 4

Étant donné que la réglementation uniforme du droit d'être entendu est reprise dans l'article 931, proposé, du Code judiciaire, il s'indiquerait d'abroger l'article 56*bis* de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction et à la réparation du dommage causé par ce fait.

Er wordt een proces-verbaal van het onderhoud gemaakt. Het toevoegen van de ondertekening van het proces-verbaal door de advocaat van de minderjarige, biedt een betere controlemogelijkheid op de inhoud van het proces-verbaal. Dit is een controle die zeker bij de jongsten onder de gehoorde minderjarigen nuttig zal zijn. Daarnaast heeft de handtekening van een minderjarige eigenlijk geen juridische waarde, zodat de handtekening van de advocaat ook hier een uitkomst biedt.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

Dit artikel wijzigt de bepalingen voor het horen van minderjarigen in het algemeen.

Art. 3

Het gaat om een technische aanpassing.

Art. 4

Gezien de eenvormige regeling van het hoorrecht wordt opgenomen in het voorgestelde artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek is het raadzaam het artikel 56*bis* op te heffen van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade bedoelde persoon.

Sabien LAHAYE-BATTHEU (Open Vld)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Patrick DEWAELE (Open Vld)

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 931 du Code judiciaire, modifié par la loi du 30 juin 1994, les alinéas 3 à 7 sont remplacés par ce qui suit:

“Dans toute procédure concernant le mineur, sans préjudice des dispositions légales prévoyant son intervention volontaire et son consentement, le tribunal doit convoquer le mineur d'âge de douze ans, aux fins d'audition. Tout mineur de moins de douze ans capable de se forger une opinion peut être entendu sur décision du juge. Lorsque le mineur en fait la demande, soit au juge saisi du litige, soit au procureur du Roi, l'audition ne peut être refusée.

Le mineur est entendu par le juge ou la personne désignée par ce dernier à cet effet. L'audition a lieu hors de la présence de quiconque, à l'exception du greffier, de l'avocat du mineur et, le cas échéant, du ministère public. L'audition a lieu en un endroit considéré comme adéquat par le juge.

Le mineur peut toujours être assisté par un avocat mais ne peut pas renoncer à cette assistance. Il est établi un procès-verbal de l'audition qui est joint au dossier de la procédure, mais sans que copie en soit délivrée aux parties. Le procès-verbal est lu au mineur et, le cas échéant, à son avocat, puis signé par eux pour accord et pour confirmation qu'il leur en a été donné lecture.

Le cas échéant, les frais de l'audition sont partagés entre les parties.

L'audition du mineur ne lui confère pas la qualité de partie à la procédure. Les opinions du mineur sont prises en considération, compte tenu de son âge et de son degré de maturité.

L'Institut de formation judiciaire détermine la formation particulière que doivent suivre les juges qui statuent sur des litiges concernant des mineurs.”

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1994, worden het derde tot zevende lid vervangen als volgt:

“In iedere procedure die de minderjarige aanbelangt, onverminderd de wettelijke bepalingen met betrekking tot zijn vrijwillige tussenkomst en zijn toestemming moet de rechtbank de minderjarige die de leeftijd van 12 jaar bereikt heeft, oproepen om gehoord te worden. Iedere minderjarige die de leeftijd van 12 jaar nog niet heeft bereikt en die in staat is zijn mening te vormen, kan bij beslissing van de rechter worden gehoord. Wanneer de minderjarige het verzoek aan de rechter bij wie de zaak aanhangig is of aan de procureur des Konings heeft gericht, kan het onderhoud niet worden geweigerd.

De minderjarige wordt gehoord door de rechter of door de persoon die deze aanwijst. Het onderhoud vindt plaats buiten de aanwezigheid van wie ook, behalve de griffier, de advocaat van de minderjarige en in voorkomend geval het openbaar ministerie. Het onderhoud gebeurt op een plaats die de rechter geschikt acht.

De minderjarige kan steeds worden bijgestaan door een advocaat, hij kan evenwel van deze bijstand afzien. Van het onderhoud wordt een proces-verbaal opgesteld dat bij het dossier van de rechtspleging wordt gevoegd zonder dat evenwel een afschrift ervan aan de partijen wordt bezorgd. Het proces-verbaal wordt aan de minderjarige en, in voorkomend geval, zijn advocaat voorgelezen en door hen ondertekend voor akkoord en ter kennisname dat het proces-verbaal is voorgelezen.

De kosten verbonden aan het onderhoud worden in voorkomend geval over de partijen verdeeld.

Het horen van de minderjarige heeft niet tot gevolg dat hij partij in het geding wordt. Aan de mening van de minderjarige wordt een passend belang gehecht conform zijn leeftijd en mentale rijpheid.

Het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding bepaalt de bijzondere opleiding die rechters volgen die oordelen in geschillen die minderjarigen betreffen.”

Art. 3

Dans l'article 1233 du même Code, remplacé par la loi du 29 avril 2001, dans le § 1er, 2°, le chiffre "6" est remplacé par le chiffre "5".

Art. 4

L'article 56*bis* de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié et à la réparation du dommage causé par ce fait est abrogé.

25 octobre 2010

Art. 3

In artikel 1233 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 29 april 2001, wordt in § 1, 2° het woord "zesde" vervangen door het woord "vijfde".

Art. 4

Artikel 56*bis* van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade bedoelde persoon wordt opgeheven.

25 oktober 2010

Sabien LAHAYE-BATTHEU (Open Vld)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Patrick DEWAELE (Open Vld)